

Lübnan ve Filistin Çatışmaları ve İran – Ortadoğu’da Türkiye’nin “Yeni” bir Dış ve Güvenlik Politikası mevcut mu?

Tufan Türenç

Türkiye yıllardan beri çatışmaların, savaşların bir türlü bitmediği, daha doğrusu bitirilemediği Ortadoğu’daki istikrarsızlıktan rahatsızdır. İki nedenle rahatsızdır. Birincisi, Türkiye bu ülkelerle ortak tarihi geçmişe sahiptir ve aynı dini paylaşmaktadır bu insanlarla, bu nedenle de bazı ortak değerleri vardır. Bu ülkelerdeki olaylara uzak duramamaktadır. O bölgedeki çatışmalar, savaşlar din kardeşliği psikolojisi nedeniyle Türk halkını da ciddi şekilde üzmemekte ve derinden etkilemektedir. Bu oluşum zaman zaman Türkiye’deki iktidarları da rahatsız etmektedir. Çünkü halk olaylar nedeniyle gösteriler yapmaktadır. Türkiye bu ülkelerdeki olaylara sırtını hiçbir zaman dönemez. Bir ölçüde kendisini bu acı olayları önlemekle sorumlu tutar.

Rahatsızlığının ikincisi Ortadoğu’da çatışma ve savaşlar Türkiye’nin kendi güvenliği açısından son derece önemlidir. Türkiye’nin sosyal yaşamı ile ekonomisi bundan ciddi şekilde etkilenmektedir. Çünkü Türkiye’nin Güneydoğusu ve Doğusu sınır ticaretinden ciddi gelirler elde etmektedir. Bu doğrudan doğruya halka yansıyan gelirlerdir, oradaki sınırlar kapandığı zaman halkın refah düzeyinde, gelir düzeyinde önemli düşüşler olmaktadır, ticaret durmaktadır.

Türkiye tabii bir yerde de baktığınız zaman bu ülkelerle sınırdadır, onlarla birlikte yaşamak zorundadır, onların nefes alışları bile Türkiye’yi ilgilendirmektedir.

Türkiye oldum olası İsrail ve Filistin çatışmalarından huzursuz olur. Ankara’nın genel politikası, bu çatışmaları sona erdirilmesi ve o bölgede barışın kalıcı bir şekilde korunmasıdır. Ancak yıllardan beri Türkiye’nin bu arzusu gerçekleşmemektedir. Hepimizin bildiği gibi. İsrail-Filistin sorunuyla ilgili Türkiye’nin politikası aslında değişmemiştir. Şu gerçeği hiç göz ardı etmemek gerekir. İsrail-Filistin sorunu çözülmeden Ortadoğu’ya barış ve huzur getirme olanağı yoktur. Aslında İslami terörün doğmasında, gelişmesinde bu sorunun kaynak olduğu da kesindir. Bütün İslami terör örgütleri bu bataklıkta yetişmiştir. Bu bataklıktaki kin bu örgütlerin doğmasına, gelişmesine neden olmuş ve sonuçta bugün bütün batıyı tehdit eder hale gelmiştir. Hatta Amerika ilk kez evinde bu örgütler tarafından vurulmuş ve bu olay, süper ülkenin saldırmazlık efsanesinin de çok kolaylıkla yıkılabileceğini göstermiştir.

11 Eylül saldırıları hiç kuşku yok ki Amerika’nın kimyasının bozulmasında ciddi şekilde rol oynamıştır. Amerika bir şok yaşamıştır ve hala bu şoku atmış değildir. Amerika’nın her aldığı kararda bu şokun etki-

si ağır bir şekilde görülmektedir. Şimdi Türkiye İsrail-Filistin sorununun barışçıl bir çözüme kavuşturulması gerektiğine inanmakta ve bunun için her türlü girişimde bulunmaya hazırdır. Ancak bunu sağlayacak bir ortam bir türlü yaratılamamaktadır. Batılılara ve özellikle de Amerikalılara tekrar tekrar anlatmakta yarar var. İsrail ve Filistin toprakları hakkaniyet ölçüsünde, adil bir şekilde paylaşılmadan sorunun çözülmesi mümkün değildir.

Ben yıllardan beri bu sorunları izleyen bir gazeteci olarak Ortadoğu'da barışa ulaşılabileceği kanısında değilim. Böyle bir umut besleyemiyorum çünkü orada bir hakkaniyetli bölüşümün olabileceğine inanmıyorum. Bu bölüşümü, bu toprak bölüşümünü sağlayacak batılı güçlerin bunu istediklerine de inanmıyorum.

Şimdi Irak sorununa değinirsek, tabi Irak'taki olaylar gerçekten çok üzücü, yani orda her gün 100'e yakın insan ölüyor, Amerikalı askerler ölüyor, Iraklı siviller ölüyor ve orada Iraklılar maalesef birbirlerini de öldürüyorlar. Bunun nedeni Amerika'nın oradaki işgal politikasına, dengeleri tamamen alt üst etmesine dayanmaktadır.

Amerika'nın harekatı başladığı zaman bizim gazetenin mutfağında çok ilginç tartışmalar yapıldığını anımsıyorum. Biz bu olayları masaya yatırdık ve uzun uzun kafa yorduk, nasıl bir yayın politikası götürmemiz lazım diye. Orada birçok arkadaşımız Amerika'nın işi çok kısa zamanda bitireceğini, Irak'ın 3 gün dayanmayacağını ve oraya demokrasi getireceğini savunuyorlardı. Bazı arkadaşlarımız da Amerika'nın bir batağa saplanacağını, yıllarca paçasını bu bataktan kurtaramayacağını, onun için çok yanlış bir şey yaptıklarını savunuyorlardı ve bu anlaşmazlık uzun süre de devam etti.

Şimdi Amerika gerçekten ikinci olayı savunan arkadaşlarımızı haklı çıkardı ve Amerika bugün Irak’tan paçasını kurtarmak için çareler aramakta, bir fırsat kollamakta ama kendisi gittikten sonra dengelerini bozduğu Irak’ta nasıl bir kaos yaşanacağını tahmin edememekte ama bundan çok ürkmekte. Onun için ben Amerika’nın kuzeyde kurdurmayı planladığı Kürt devletini yalnız bırakacağını zannetmiyorum ve orada bir kısım askerini bırakacağını umuyorum.

Şimdi bizim açımızdan tabi Kuzey Irak’ta bir Kürt devleti kurulmasına Türkiye karşı çıkıyor çünkü Türkiye başından beri Kuzey Irak’ın toprak bütünlüğünün bozulmamasından yana bir politika izliyor çünkü 3 parçaya bölünen bir Irak’ı tutabilmenin, huzuru ve barışı sağlamanın olanağı yoktur. Bunu Amerika’nın bilmemesi de mümkün değil ama Amerika zannediyorum tamamen kendi çıkarları açısından bir strateji izliyor. Burada ne komşu ülkelerinin görüşlerine dikkat ediyor, ne Avrupa ülkelerinin önerilerini dinliyor, o kendi politikasını yürütüyor. Ama şimdi burada tabi Türkiye’yi son derece rahatsız eden bir olay var. PKK olayı. PKK olayı tamamen bir terör olayı bildiğiniz gibi, bunlar Irak’ta üsleniyorlar, lojistik desteklerini daha çok Irak’tan temin ediyorlar ve Türkiye’ye giriş çıkışı kolaylıkla yapabiliyorlar ve burada eylem planlıyorlar ve ondan sonra tekrar Irak’a gidiyorlar. Yani girip çıkmalar son derece rahat oluyor çünkü biliyorsunuz o sınır çok engelbelidir, sınırı görmeyenler orada niye Türkiye’nin önlem alamadığını merak eder ama orayı zaptırap altına almak olanağı yoktur. Ancak o engelbeli arazinin arkasındaki düzlüklerde alınabilecek önlemler giriş çıkışı engelleyebilir.

İşte Türkiye bunun olmasını istiyor. Amerika’dan da bunu istiyor ama Amerika yıllardan beri Türkiye’yi oyalama politikasının ötesinde bu

konuya ciddi bir şekilde eğilmiyor ve eğileceğini de ben zannetmiyorum. Bu, Türkiye için çok büyük bir sıkıntı. Ondan sonra Amerika Türkiye'ye bize Türkiye'de neden Amerikan düşmanlığı tırmanıyor diye hayretler içerisinde sorular soruyorlar. Ben de onlara hayret ediyorum. Yani her gelen şehit cenazesi insanları isyana sürüklüyor. Bunu nasıl göremiyorlar? Burada büyükelçileri var, konsolosları var, ataşeleri var, bunlar hiç mi doğru raporlar göndermiyorlar Washington'a. Yani bunu görmemek için insanın gözlerini kapatması lazım. Oradan şehit cenazeleri geldiği sürece bu ülkedeki Amerikan düşmanlığı çok daha fazla tırmanır ve Amerika'yla Türkiye'nin iplerini koparacak noktalara gelir. Bunu görmeleri, bilmeleri lazım. Ben bunu hayretlerle izliyorum.

Şimdi İran meselesine gelirsek: İran biliyorsunuz özellikle İslam devriminden sonra dünya basınında devamlı sorun çıkaran bir ülke haline geldi. Çünkü Tahran rejimi, bugünkü Tahran rejimi dünyaya İslam devrimini ihraç etme gibi bir misyon yüklediği inancında. Bunun Türkiye ile de birtakım problemleri oldu ve neyse ki şimdi biraz daha azaldı. İranlılar bir de İslam'ın gücünün kendilerinin sembolü olduğuna inanıyorlar bütün dünyada. Onun için Amerika'ya kafa tutuyorlar, Avrupa'ya kafa tutuyorlar, bölge ülkelerine kafa tutuyorlar, herkese kafa tutuyorlar. Zaten bu nükleer programın da amacı İran'ın bir dünya gücü olduğunu kanıtlamaya dönük çünkü bunu başardıkları zaman ciddi bir şekilde bir nükleer güç sahibi olacaklar ve onların gücü de artacak.

İran nükleer programla bölgesel güç olma peşindedir ve hem dünyanın hem de bölgenin güvenliği açısından bu mutlaka ve mutlaka önlenmelidir yani İran'ın nükleer bir güç olmasına izin verilmemesi gere-

kir. Bu Türkiye açısından da son derece sakıncalıdır ve Türkiye de bunun karşısındadır.

Şimdi Türkiye bu aşamada İran, Irak ve Ortadoğu’da ne gibi roller oynayabilir yani şu aşamada Amerika’nın el koyduğu bir Ortadoğu’da Türkiye hiçbir rol oynayamaz çünkü Amerika hiç kimseye rol vermek istemiyor. Biraz önce de dediğim gibi bütün bölgeyi kendi çıkarlarına yönelik dizayn etmek istiyor. Onun için herkesi devre dışı bırakıyor. Onun için Türkiye’nin bugün yapabileceği bir şey yok. Zaten Türkiye’nin o bölgeyle ilgili bir zamanlar çok konuşulan kırmızı çizgileri, mırmızı çizgileri hiçbir şey kalmadı. Dengeler tamamen değişmiştir. Ama benim endişem Amerika’nın oradan çekilmesi durumunda bugünkü kaosu katlanarak daha büyüyeceği ve bölgeyi başta Irak olmak üzere daha büyük acılara sürükleyeceğidir. Ortadoğu için çok karamsarım.

Teşekkür ederim.